

Implantaten bij clusterhoofdpijn

Tekst/Foto's | Adri D. Bleeker

Drs. Emile Couturier is algemeen neuroloog, die zich in het bijzonder richt op (cluster)hoofdpijn en migraine. Daarnaast verricht hij wetenschappelijk onderzoek.

Drs. Couturier is bestuurslid van de Nederlandse Hoofdpijn Vereniging en voorzitter van de Vereniging van Nederlandse Hoofdpijn Centra. Hij werkt vanuit het Boerhaave Medisch Centrum in Amsterdam. Hij heeft zijn universitaire opleidingen gevolgd in Utrecht, Amsterdam en Londen.

Zijn huidige onderzoek betreft het effect van micro-implantaten op clusterhoofdpijn in samenwerkingsverband met de kaakchirurgie. In tegenstelling tot de reguliere implantaten, die de grootte hebben van een gemiddelde pacemaker, gaat

het hier om een uiterst miniem implantaatje, dat in de bovenkaak onder de oogkas wordt geplaatst. Dit implantaat werkt op een totaal andere wijze dan de andere implantaten. In deze zit een spoel en geen batterij die vervangen zou moeten worden om de zoveel tijd. Een groot voordeel.

We zijn erg nieuwsgierig geworden naar zijn ervaringen en raken tijdens zijn lunch met hem aan de praat. Een goedlachse vriendelijke man die graag over zijn werk spreekt, dat is al duidelijk. Hij refereert aan een beroemd schilderij in het Maurits-huis: de Anatomische les van Rembrandt, waarop Nicolaes Tulp aan het werk werd afgebeeld. Tulp zou de eerste arts in Nederland geweest zijn die in zijn archieven melding maakte van clusterhoofdpijn en dat in 1632. Wij blijven niet in het verre verleden hangen maar duiken in het heden.

Clusterhoofdpijn en neurostimulatie, hoe bent u daar mee in contact gekomen? Een bewuste keuze, belangstelling vanuit de studie?

Ja, dat kan je zeker stellen, ruim acht jaar terug kwam ik op een medisch congres in Londen in aanraking met mensen in een heel klein standje. Zij waren met name actief met clusterhoofdpijn. Het boeide mij uitermate en ik was benieuwd hoe ver ze waren in het onderzoeksproces.

Wat is uw rol binnen dit proces?

Ik heb deze methode niet ontwikkeld, maar pas deze toe samen met een gespecialiseerde kaakchirurg van het UMC Amsterdam (locatie VUmc), professor Tim Forouzanfar; zelf werk ik voor 100 procent in het Boerhaave Medisch Centrum. Alle operaties vinden ook hier in het Boerhaave Medisch Centrum plaats en niet in het UMC Amsterdam.

Met welke vinding bent u feitelijk bezig?

Al vijf jaar lang wordt met deze vinding gewerkt en wordt deze steeds verder ontwikkeld in overleg met specialisten en patiënten. De patiënt krijgt nu in plaats van medicijnen een kleine snede van binnenuit in de bovenkaak. Met drie schroefjes wordt het implantaat vastgezet, er zit een chip in en een spoeltje, maar absoluut geen batterij. Het elektrode draadje wordt tegen het ganglion gelegd. We doen alle ingrepen samen. Er is een animatiefilmpje beschikbaar voor mensen die meer willen weten en zien. Helaas alleen in het Engels maar de beelden spreken voor zich. Op het eind van het interview wordt aangegeven waar u dit kunt vinden.

Helpt het implantaat bij iedereen?

Ja, in eerste instantie hoop je natuurlijk dat het bij iedereen werkt. Maar de ernst van de clusterhoofdpijn bij mensen is ook heel verschillend, bij sommigen komt het slechts even op, bij anderen komt het meerdere keren op een dag op. En ook die laatste patiënt willen we graag helpen en kunnen we gelukkig ook helpen. Als we de zenuwknop prikkelen, bij een lage neurostimulatie dan stopt de cluster-

hoofdpijnaanval. Bij drie van de vier patiënten werkt het direct.

In Hamburg was men al eerder begonnen met deze ingreep. Daar kan de chirurg worden getraind onder anderen op hoofden die men voor de wetenschap beschikbaar had gesteld.

In Nederland hebben wij moeten werken binnen de zogenoemde CINTHA-trial, veel bescheidener van omvang waarvoor het Innovatiefonds van de verzekeraars 300.000 euro beschikbaar had gesteld. We zitten nu in de afrondende fase en wachten op de resultaten.

Wie komen ervoor in aanmerking?

In principe alle patiënten met chronische onbehandelbare clusterhoofdpijn maar zij moeten wel de weg gevonden hebben naar het Boerhaave Medisch Centrum of de afdeling kaakchirurgie van het UMC Amsterdam (locatie VUmc). Het bedrijf dat het implantaat heeft ontwikkeld is helaas in problemen gekomen.

Hoe reageren de ziektekostenverzekeraars?

De ziektekostenverzekeraars moeten eendaags een beslissing nemen over de kosten, wanneer het onderzoek is afgerond. Het is onduidelijk hoe de toekomst

er uit gaat zien. Maar dit geldt bijna voor alle implantaten, op dit moment. Daar wordt uw vereniging ook mee geconfronteerd.

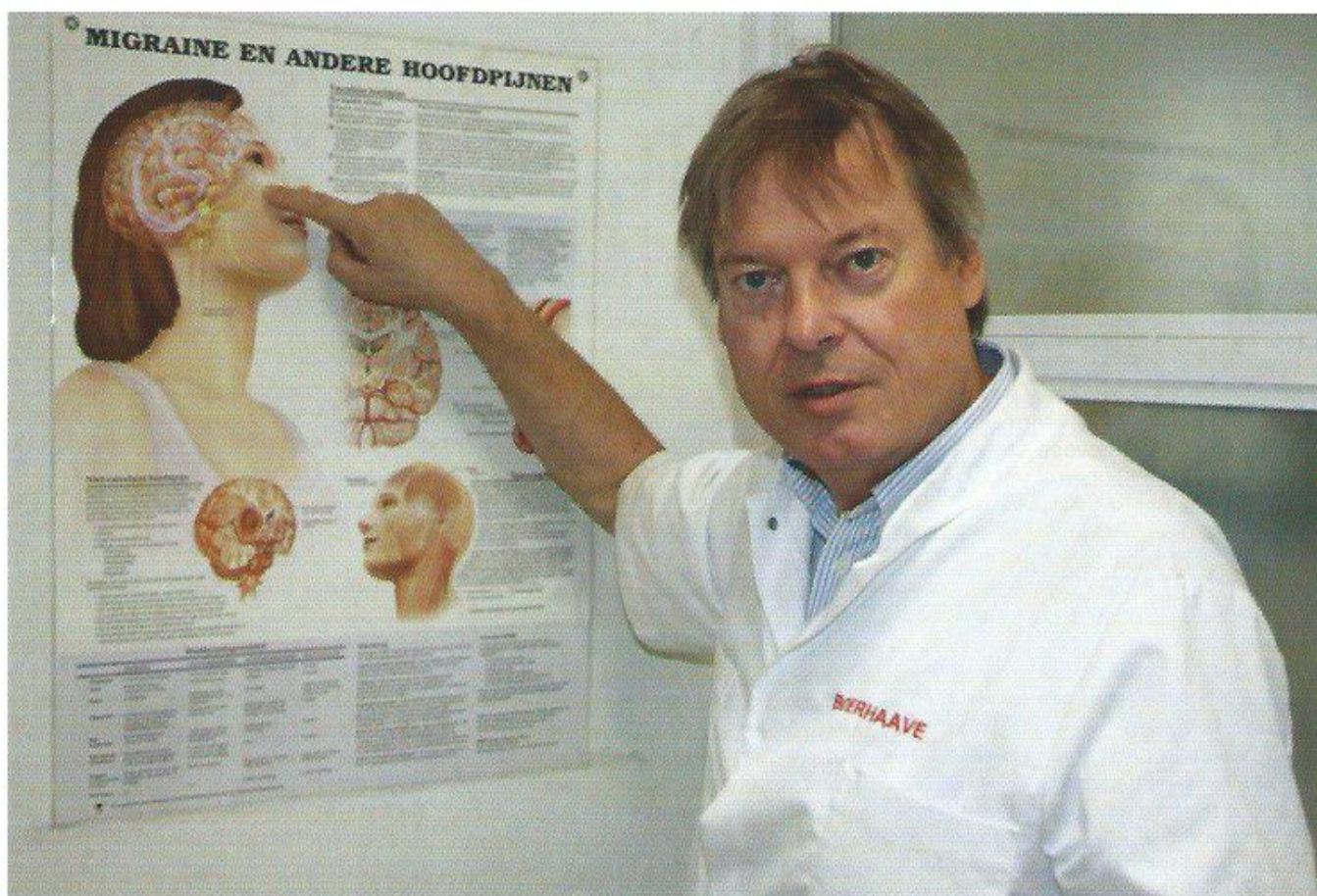
Poliklinisch of een langere opname?

Een langere opname is meestal niet nodig. De meeste ingrepen kunnen poliklinisch afgehandeld worden maar dit betekent niet dat alle ingrepen even gemakkelijk verlopen.

Soms moet Tim, de kaakchirurg zoeken naar een speciale weg om het implantaat te kunnen plaatsen of lukt het aanschroeven in eerste instantie niet zo soepel. Het precies plaatsen is vaak het moeilijkste, het lijkt soms dat de kaakchirurg in het blind moet opereren, soms is hij in een uur klaar maar soms heeft hij wel vijf uur nodig.

Kan een patiënt het hulpmiddel zelf bedienen?

Er is een prachtig apparaat ontwikkeld dat de patiënt tegen de wang kan houden en het implantaat simpelweg kan activeren. Het mooiste zou wellicht zijn dat dit met een smartphone zou kunnen. Maar die techniek is er nog niet. Deze toegepaste techniek is feitelijk te

• Emile Couturier wijst de plek aan waar het implantaat van binnenuit geplaatst kan worden

vergelijken met de oplader van een elektrische tandenborstel. Er zitten geen batterijen in. De inductie is een ideale oplossing. Zit het apparaat eenmaal op de goede plek in de wang, dan hoeft deze niet vervangen te worden. We gebruiken alleen röntgen en CT scans bij de patiënt.

Wie is Emile Couturier? Wilde u altijd al neuroloog worden?

Emile is 67 jaar, overigens daar ziet hij niet naar uit. Hij werkt al vele jaren als neuroloog bij het Boerhaave Medisch Centrum. "Ik wilde graag psychiater worden; in mijn co-schappen had ik ook een voorkeur voor gynaecologie en neurologie (als 2e keus)." Maar ja, ik werd niet ingeloot. In 1988 was ik klaar met mijn opleiding. Via een kennis kon ik toen werken bij de Princess Margaret Migraine Clinic in Charing Cross Hospital in Londen. Daar werkte men alleen met hoofdpijnpatiënten. Dit was op dat moment het enige ziekenhuis ter wereld dat al 25 jaar basaal onderzoek deed naar migraine en clusterhoofdpijn! Tijdens mijn opleiding in Amsterdam heb ik mogelijk een enkele patiënt met clusterhoofdpijn gezien, maar daar in Londen zag ik er 40 per jaar.

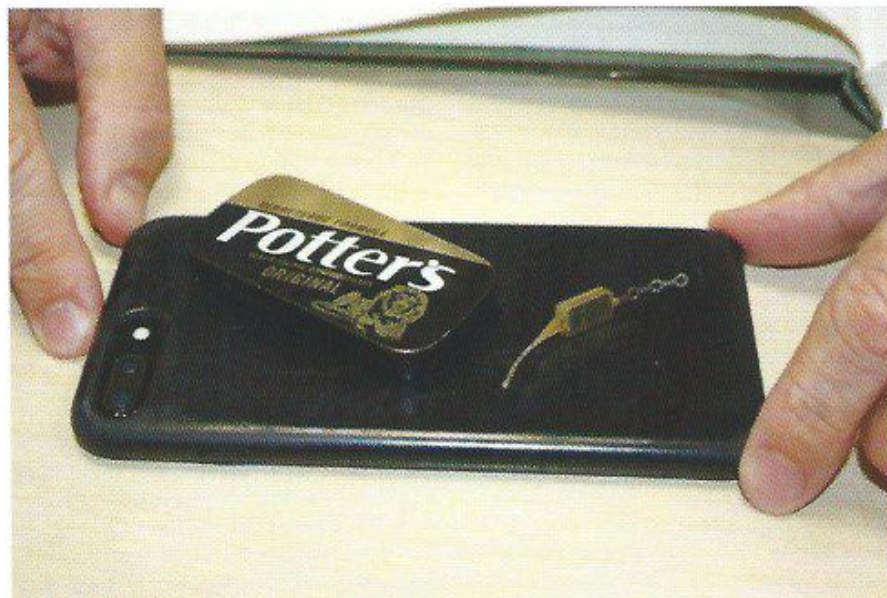
Dit was voor mij een unieke ervaring om mij verder te kunnen specialiseren in hoofdpijn, migraine en clusterhoofdpijn bij diverse patiënten van jong tot oud. Ik heb daar dan ook dankbaar gebruik van gemaakt. Mijn niche was gevonden en ook de link met psychologie.

Het vak van neuroloog lijkt een intensief beroep?

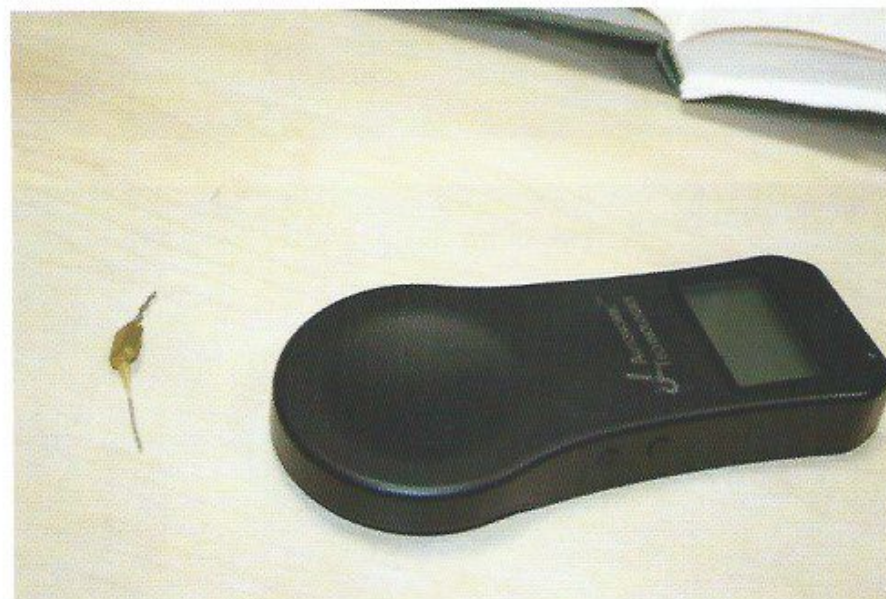
Ach, ik kan mij gelukkig goed ontspannen. Ik heb een Venezolaanse vriend, die is ingenieur, dus we reizen nogal wat af naar het Caribische gebied en vermaken ons daar uitstekend. We houden van het reizen op zich en we hebben al veel van de wereld kunnen zien! Ik denk dat ik nog een paar jaar wil doorwerken tot mijn 70ste (nu 67). We houden van rennen, lezen, series kijken op Netflix, we hebben een gezellige eetclub eens in de maand met een groep vrienden.

Fitness staat ook vaak op het programma. We houden ook allebei van lekker eten dus daar besteden we ook de nodige aandacht aan. Ja, ontspanning genoeg als ik er zo even over nadenk.

Verder ben ik ook actief in allerlei denkbare gremia die direct te maken hebben met mijn vakgebied: ik bekleed verschillende bestuursfuncties en zit in diverse adviesraden.

• Om te laten zien hoe klein het implantaat is, hebben we deze op een telefoon gelegd en naast een doosje Potter's.

• Naast de zwarte ontvanger ligt links het hulpmiddel dat ingebracht wordt in de wang onder de oogkas

Wat betekenen uw patiënten voor u?

De patiënten zijn het belangrijkste in mijn vak: in een spreekuur heb ik zo'n diversiteit aan patiënten daar leef ik helemaal van op, als mens inspireren zij mij. Elke patiënt heeft zijn of haar eigen unieke levensverhaal. Je ziet mensen zich openen en vertellen dit soms voor het eerst van hun leven aan iemand. De gesprekken met hen zijn meestal fantastisch! De intermenselijke contacten heb ik altijd boeiend gevonden. Als de deur opengaat komt er steeds opnieuw een nieuw mens

binnen, een nieuw boek, een eigen geschiedenis. Daar leef ik voor.

Verder vind ik de wetenschap natuurlijk interessant en is wetenschap geenszins saai maar altijd boeiend, zeker in deze vakgebieden, die altijd in beweging zijn.

Wil u meer weten?

Contact met drs. Emile Couturier
Boerhaave Medisch Centrum Amsterdam
Dintelstraat 60
1078 VV Amsterdam
020 3050030